

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım !...*

Nietzsche

Cilt VI. 31 Temmuz 1929. Sayı : 136

Musahabe

Meslekî tedrisat

Maarif Vekâleti bir sene var ki meslekî tedrisat meselesile uğraşmağa başladı. Fakat bu meseleye hariçten bakanlar düne kadar Ticaret ve Ziraat Vekâletine bağlı olan mekteplerin Maarif Vekâletine geçmesi tarzında telâkki ediyorlar. Onun içindir ki bu tebeddülü nihayet mevcut mekteplerin bir merci değiştirmiş olmasından ibaret sayıyorlar.

Eğer meslekî tedrisatla iş tugal beş altı mektebin maarife raptedilmesinden ibaret ise ortada değişen mühim birşey olmaması lâzım gelir. Halbuki hakikatte böyle değildir ve böyle olmamalıdır. Devletin vazifeleri hakkında, tahsil mefhumunda yeni telâkkiye sahip olmadıkça meslekî tedrisatın esaslı programı çizilemez.

Bu yeni telâkki nedir ?

Bilhassa iki asırdanberi her yerde devletin yapmağa mecbur olduğu işler hakkındaki fikirler mütemadiyen genişliyerek gitmiştir. On dokuzuncu asrın ilk nısfında Devlet Vazifeleri meyanında kat'iyen görülmiyen işler, ikinci nısfında doğrudan doğruya Devlet hizmetleri olmuştur. Devlet vazifeleri asayiş te-

minden, vatani müdaffaadan Mahkemeler ile adaleti korumaktan ibaret olmasını isteyen Liberal mektebin bugün yaşıyan taraftarları bile artık bu dar görüşü bırakmışlardır.

Asrın bu gidişi devletin tahsil ve terbiye hususundaki mefhumunu da değiştirmiştir. İki asır evel vatandaşları okutmak hiçbir yerde Devletin vazifesi değildi, şimdi her yerde en aslî bir vazifedir.

Fakat sanayi inkilabının yarattığı bu günkü cemiyetler için yalnız ilk tahsili vermek kâfi gelmiyor.

Onun yanında bu günkü sanayi hayatına intibak edecek ve aynı zamanda demokrasilerin icap ettirdiği vazifeleri görecek vatandaşları yetiştirmek te bir vazife olmağa başlamıştır. Terbiye ve tahsil sisteminde istenilen bilgilerin ekserisi bu günkü iktisadî hayatın vücuda getirdiği muhite yarıyacak fertler yetiştirmek arzu ve esasına müstennittir.

Terbiye ve tahsil işle uğraşanların bu hususta istedikleri şunlardır:

1 — Mekteplerde terbiye sistemi Fabrika, Ticaret, İş ve Entrepreneur hayatının iktiza

ettiği kabiliyetleri verecek mahiyette olmalıdır.

2 — Devlet sanayi hayatının iktiza ettiği Mühendis, teknisyen yetiştirmelidir.

3 — İş bölümü işçiye dar görüşlü yapıyor, makineleştiriyor. Devlet, belediye ve diğer teşkilât işçiye kendi işinin muhtelif cephelerini gösterebilmeli, zihnen inkişafına çalışmalıdır.

4 — İşçi makineleştikten çok zaman iyi vatandaş olması için lâzım gelen malûmatı haiz bulunmıyor. İşçiye bu malûmatı vermeğe çalışmalıdır.

5 — Devlet, belediye ve diğer teşkilât çıraklık müddetini kısaltmak ve vatandaşları hemen iyi bir müstahsil yapabilmek için tedbirler almalıdır.

6 — Umumî bir mana ile istihsalatı artıracak ve tanzim edecek tedbirler almak devletin vazifesidir. Buna istinaden vatandaşların kendi işlerinde daha iyi müstahsil olabilmeleri için onlara malûmat cihetile de yardım eylemelidir.

Bu sayılan noktaların birincisi umumî terbiye meselesi içinde düşünülecek cihettir.

“Fantaziyo,,dan bir sahne

[Alfred de Musset'nin «Eantazio» ünvanlı piyesinden bir parça. On dokuzuncu asırda Romantik şairlerin en bariz farikalarından birini teşkil eden meyusiyet ve bedbinlik, yani maruf tabirile “Mal du siècle - Asrın hastalığı,, bu sahnenin en son kısmında Spark'ın sözlerinde en vazih ifadesini bulur.]

Fantaziyo— Şu gurup ne saçma, ne manasız değil mi? Tabiat bu akşam şayanı merhamet bir halde... Şu karşiki dağa tırmanan şu dört beş buluta bak! Ben oniki yaşımdayken ders kitaplarımın kabına böyle resimler yapardım!

Spark — Ne nefis tütün! . . . Ne nefis bira!

Fantaziyo — Spark, kim bilir senin ne çok canını sıkıyorumdur?

Spark — Yo... Neden?

Fantaziyo — Sen benim fena halde içimi sıkıyorsun da ondan. Her gün aynı çehreleri görmek seni rahatsız etmiyor mu?.... şu “Binbir gece” masalı ne güzel şey! Oh Spark, kuzum Spark, beni Çine götürebilir misin? Ne olur? Bir iki saat şu kendi kılıfımın içinden çıkabilsem, başka birşey istemem! Meselâ şu geçen mösyö olabilsen!

Spark — Güç iş!

Fantaziyo — Şu geçen mösyö pek hoş: ne güzel ipek pantolonu, yeleşinde ne güzel çiçeği var! Saat kösteğine takılı madalyonu karnını döğüyor. Ona mukabil fırakının kuyrukları da baldırları üstünde uçuşüyor. Eminim ki bu adamın

kafasında bana tamamen yabancı binlerce fikir var. Onun cevheri kendine has.

Heyhat, şu insanların konuştukları şeyler hep bir birine benziyor; birbirine verdikleri fikirler hemen daima birbirinin aynı; fakat tecrit edilmiş bu insan makinelerinin içi ne kapalı kutu! Her kes içinde, sessiz sadasız doğup ölen meçhul bir âlem taşıyor! İnsan vücutlarının her biri ıssız birer cihan!

Spark — Zihnini böyle yoracağına içmene bak behey avare!

Fantaziyo — Beni üç günden fazla eğlendiren tek bir şey var: O da alacaklıların aleyhimde mahkeme kararı almış olmaları; evime adım atarsam dört simsar yakama yapışacak!

Spark — Hanri, paran mı yok? Kesemi vereyim, ister misin?

Fantaziyo — Sersem, param olmasaydı, borcum olmazdı! . . . . Nereye gideyim? Şu kurum tutmuş kühne şehire bak! Hiç bir meydanı, caddesi, sokağı yok ki orada otuz defa serseriyane dolaşmış olmyayım. Hiç bir kaldırım yok ki şu eski topuklarımı üzerinde sürüklemiş olmyayım; Hiç bir ev

yok ki pençeresinde sersem kafası ebediyen teressüm eden kız veya çocuklarının kim olduğunu bilmiyeyim; dün bastığım yerleri çiğnemedi bir adım atamıyorum; işte aziz dostum, bu şehir benim dimağım yanında beş para kıymeti yoktur. Onun kıyısı bucağı bana yüz kat daha malûm olursa muhayyilemin bütün yolları, bütün delik deşik yüz kat daha fazla yoruluyor; yegâ ne sakini ben olduğum bu harap dimağda yüz defa daha fazla istikamet değiştirdim. Onun bütün meyhanelerinde sermest oldum, mutlak bir kral gibi, yaldızlı bir araba içinde keştu güzar ettim: orada, kendi halinde bir katır üzerinde iyi bir burjuva gibi gezdim; halbuki şimdi, elinde feneri, tıpkı bir hırsız gibi oraya girmeğe cesaret edemiyorum...

Spark — Böyle mütemadiyen kendinle uğraşmandan bir şey anlamıyorum; meselâ, ben cığara içtiğim zaman fikrim tütün dumanı olur; içki içtiğim zaman fikrim İspanya şarabı veya Flandr birası olur; bir çiçek rayihası beni eğlendirmek için kâfidir; âlemsümül kâinatın ihtiva ettiği şeyler içinde en

Gönül gibi

[Millî Roman — muharriri :
Suat Derviş Hanım. Naşiri: Sühulet
kütüphanesi. 1929]

hakir bir şey beni daima yeni bir zevkle, arılar gibi öte beride uçuşturur...

Fantaziyo — Lakırdıyı kısa keselim, sen oltayla balık tutabilir misin?

Spark — Hoşuma giden her şeyi yapabilirim.

Fantaziyo — Peki, Ayı dişle rinle tutabilir misin?

Spark — O hoşuma gitmez ki...

Fantaziyo — Haydi, haydi.. Hoşuna gitmiyeceğini nereden biliyorsun? Ayı dişle tutmak hiç te tenezzül edilmeyecek bir şey değil... Haydi seninle kumar oynayalım.

Spark — Hayır.

Fantaziyo — Neden?

Spark — Paramızı kaybederiz de ondan.

Fantaziyo — Aman yarabbil Daha aklıma neler gelecek? zihnine eza etmek için ne icat edeceğini bilmiyorsun. Vay sefil vay, demek her şeyi siyah görüyorsun! Paramızı kaybederiz, ha. Demek senin kalbinde ne iman ne de ümit var! Demek sen korkunç bir mülhitsin kalbimi kurutacak bana ıslahı hal ettirecek bir mülhit ... ben ki gencim, kanım kaynıyor... (Dansetmeğe başlar.)

Spark — Sahi, öyle zamanlar oluyor ki, deli olmadığımı yemin edemeyeceğim geliyor! . . . . .

Fantaziyo — Şu insan denilen mahluk ne sefil şey! Bacaklarını kırmaksızın pencereden sıçrayamamak! Mutevassıt bir musikişinas olmak için on sene keman meşketmeğe mecbur olmak! Ressam olmak için ressamlık öğrenmek ... Spark, içimden ne geliyor, biliyor musun? Bir köseye oturup ölünceye kadar bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi diye ilânihaye saymak istiyorum.

"Ne bir ses, ne bir nefes,, muharriri bize bu sene bu roman kadar nefis yeni bir eser daha hediye etti: Gönül gibi. "Gönül gibi,, eski tarz roman sistemlerinden kendini kurtarmağa muvaffak olmuş bir eserdir. Anlatış, tasvir tarzları tamamen yenidir. Fransa edebiyatında bu yeni şekli en muvaffakiyetle yapabilen muharrirlerden "Beynet Walmer,, Suat Derviş Hanımın tarzında tasvir ve vakayii diğerlerine tercih etmektedir. Peyami Safa Beyin "Bir akşamı,, Ethem İzzet Beyin "İztrap Çocuğu,, bu şekildeki romanlardan olmakla beraber "Gönül gibi,, tarzında değildir. "Gönül gibi,, romanında vak'aya kat'iyen ehemmiyet verilmemiştir. Bu eserde bir kadının derin ve büyük aşkının izzeti nefsi ve kadınlık gurur ile mücadelesi yaşatılmış, bu tarz etrafında en güzel mensur şiirler sıralanmıştır. Zaten

Spark — Bu söylediğin çok kimseleri güldürür; fakat beni titretiyor: bu sözler bütün bu asrın tarihini teşkil ediyor. Ebediyet büyük bir kayalıktır; bütün asırlar, kartal yavruları gibi oradan birer birer havalanıp fezayı bir baştan bir başa kat'eder; bu sefer bizimki de yuvanın kenarına geldi; fakat tam o sırada onun kanatlarını kestiler; şimdi içinde havalanamadığı bu feza karşısında durup ölümünü bekliyor.

"Gönül gibi,, roman denecek kadar zengin ve meraklı vakayii ihtiva etmemektedir.

Romanın içinde başlı başına bir güzellik teşkil eden "Gönül,, hikâyesidir. İstirap veren bir aşkın, gurur ve izzeti nefisle mücadelesini tam manasile canlandıran bu hikâye, romanın mevzuunun temelini teşkil etmektedir.

Yalnız bazı noktalara ilişmek isterim. Süheyla kadar çok seven, en yüksek aşkı yaşayan bir kadın, gurur ve izzeti nefesine aşkını mağlup eder midir? Çok seven Süheyla, Mithatın fazla sevgisinden, mütemadi iltifatından ziyade onun hırçınlıklarını, kıskançlıklarını hatta ona en fazla acı sunan ihmallerini daha zevkli bulması lâzım değil midir?

Suat Derviş hanım, bu güzel eserle kütühanemize yalnız bir eser hediye etmekle kalmamış, aynı zamanda bize yeni bir roman tarzı da göstermiştir.

"Gönül gibi,, okundukça inleyen çırpınan, buhran geçiren bir ruhun bütün elem ve ıztıraplarının göynüne sinmiş ruhuna hâkim olmuş bulunduğunu görüyor. Zaten sanatkar, eserlerini okuyanları kendi tesir ve hâkimiyeti altında bırakanlar değil midir? İşte Suat Derviş Hanım da bunlardan biridir.

Hikmet Şevki

nakleden :

Kâmrân Şerif